

BIỆN PHÁP GIÁO DỤC KỸ NĂNG SỐNG CHO TRẺ MẪU GIÁO LỚN TẠI TRƯỜNG MẦM NON XUÂN CAO, TỈNH THANH HOÁ

Trịnh Thị Phượng
Trường Mầm non Xuân Cao, tỉnh Thanh Hoá

Tóm tắt: Bài báo đề xuất một số biện pháp giáo dục kỹ năng sống cho trẻ mẫu giáo lớn tại Trường Mầm non Xuân Cao, tỉnh Thanh Hóa. Các biện pháp tập trung vào trò chơi nhập vai, giáo dục cảm xúc – xã hội (SEL), phát triển kỹ năng giao tiếp và phối hợp giữa nhà trường, gia đình, cộng đồng. Qua đó giúp trẻ hình thành kỹ năng giao tiếp, hợp tác, tự phục vụ và quản lý cảm xúc, góp phần nâng cao chất lượng giáo dục mầm non.

Từ khóa: Giáo dục kỹ năng sống; trẻ mẫu giáo lớn; giáo dục mầm non; trò chơi nhập vai; giáo dục cảm xúc – xã hội (SEL); kỹ năng giao tiếp.

EDUCATIONAL MEASURES FOR LIFE SKILLS FOR OLDER KINDERGARTEN CHILDREN AT XUAN CAO KINDERGARTEN, THANH HOA PROVINCE

Abstract: This paper proposes several educational measures for life skills for older kindergarten children at Xuan Cao Kindergarten, Thanh Hoa Province. The measures focus on role-playing games, socio-emotional education (SEL), and the development of communication and coordination skills between the school, family, and community. Through these measures, children develop communication, cooperation, self-care, and emotional management skills, contributing to improving the quality of early childhood education.

Keywords: Life skills education; older kindergarten children; early childhood education; role-playing games; socio-emotional education (SEL); communication skills.

Nhận bài: 19/03/2026

Phản biện: 17/04/2026

Duyệt đăng: 22/04/2026

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Trong bối cảnh đổi mới giáo dục hiện nay, giáo dục kỹ năng sống cho trẻ mầm non ngày càng được quan tâm bởi đây là nền tảng quan trọng giúp trẻ hình thành nhân cách, thói quen và khả năng thích ứng với môi trường sống. Đối với trẻ mẫu giáo lớn, việc trang bị các kỹ năng như giao tiếp, tự phục vụ, hợp tác, xử lý tình huống và bảo vệ bản thân có ý nghĩa đặc biệt quan trọng trước khi bước vào bậc tiểu học. Tuy nhiên, thực tế tại nhiều cơ sở giáo dục mầm non cho thấy hoạt động giáo dục kỹ năng sống vẫn còn mang tính hình thức, chưa gắn chặt với trải nghiệm thực tiễn của trẻ. Trường Mầm non Xuân Cao, tỉnh Thanh Hoá cũng đang đứng trước yêu cầu nâng cao chất lượng giáo dục toàn diện cho trẻ trong giai đoạn hiện nay. Vì vậy, việc nghiên cứu và đề xuất các biện pháp giáo dục kỹ năng sống cho trẻ mẫu giáo lớn tại nhà trường có ý nghĩa thiết thực cả về lý luận và thực tiễn, góp phần nâng cao chất lượng chăm sóc, giáo dục trẻ mầm non.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Biện pháp 1: Tổ chức giáo dục kỹ năng sống thông qua trò chơi nhập vai sâu rộng

Mục tiêu của biện pháp

Biện pháp hướng tới việc phát triển toàn diện cho trẻ các kỹ năng sống quan trọng như kỹ năng giao tiếp, kỹ năng tương tác xã hội và kỹ năng giải quyết mâu thuẫn thông qua các hoạt động trải nghiệm nhập vai gắn với những tình huống giả

định gần gũi trong cuộc sống. Thông qua quá trình tham gia trực tiếp vào các vai chơi và trải nghiệm cảm xúc trong từng tình huống cụ thể, trẻ từng bước chuyển hóa kiến thức về kỹ năng sống thành hành vi thực tiễn. Đồng thời, biện pháp còn góp phần hình thành ở trẻ khả năng thấu cảm, biết quan tâm đến cảm xúc của người khác và nâng cao năng lực thích ứng xã hội phù hợp với đặc điểm tâm lý lứa tuổi mẫu giáo lớn.

Nội dung của biện pháp

Biện pháp tập trung xây dựng các tình huống phân vai xã hội có nội dung phong phú, mang tính giáo dục kỹ năng sống cao và được thay đổi linh hoạt nhằm tạo hứng thú cho trẻ. Các hoạt động được thiết kế theo hướng tăng cường sự hợp tác, trao đổi và xử lý tình huống trong quá trình chơi. Nội dung cụ thể gồm:

Trò chơi mô phỏng các hoạt động trong cộng đồng: Tổ chức các góc chơi như “Bưu điện”, “Ngân hàng”, “Công ty xây dựng”, “Ga tàu điện”... giúp trẻ trải nghiệm những hoạt động quen thuộc trong đời sống xã hội. Chẳng hạn, tại góc “Ngân hàng”, trẻ tham gia trò chơi “Giao dịch và chia sẻ”, qua đó học cách chờ đến lượt, giao tiếp lịch sự và đưa ra quyết định phù hợp khi sử dụng “tiền” đồ chơi.

Trò chơi gắn với tình huống hợp tác và mâu thuẫn: Giáo viên (GV) chủ động đưa vào trò chơi những tình huống có sự bất đồng hoặc cạnh tranh để trẻ tự tìm cách giải quyết. Ví dụ, trong góc xây

dựng khi số lượng vật liệu hạn chế, các nhóm trẻ cần thương lượng, chia sẻ hoặc phối hợp cùng nhau để hoàn thành công trình chung. Hoạt động này giúp trẻ rèn luyện kỹ năng hợp tác, thương lượng và chia sẻ với bạn bè.

Trò chơi nhận biết và điều chỉnh cảm xúc: Trẻ được nhập vai vào các nhân vật đang trải qua những trạng thái cảm xúc khác nhau như bị lạc, buồn, tức giận hoặc cảm thấy không công bằng. Từ đó, trẻ học cách nhận diện cảm xúc của bản thân và tìm ra cách ứng xử phù hợp với các chuẩn mực xã hội.

Cách thức thực hiện:

Xây dựng các góc chơi đa chức năng với không gian linh hoạt, dễ thay đổi theo từng chủ đề nhằm tạo sự mới mẻ và duy trì hứng thú cho trẻ. Đồ dùng, học liệu cần có tính chân thực để tăng khả năng nhập vai.

Trong quá trình chơi, GV sử dụng kỹ thuật “Dừng lại và đặt câu hỏi” khi xuất hiện tình huống khó khăn hoặc mâu thuẫn giữa trẻ. GV gọi mở bằng các câu hỏi như: “Con đang cảm thấy thế nào?”, “Điều gì đã xảy ra?”, “Chúng ta có thể giải quyết vấn đề này ra sao?”. Qua đó giúp trẻ suy nghĩ, phân tích tình huống và tìm ra cách ứng xử phù hợp.

GV thường xuyên luân phiên giao cho trẻ những vai chơi khác với đặc điểm tính cách thường ngày nhằm tạo cơ hội cho trẻ trải nghiệm nhiều góc nhìn và hành vi xã hội khác nhau. Ví dụ, trẻ thường tranh giành có thể được giao vai biết nhường nhịn hoặc hỗ trợ người khác.

Sau mỗi hoạt động, GV tổ chức cho trẻ chia sẻ cảm nhận và cùng thảo luận về những kỹ năng đã sử dụng trong quá trình chơi. Trẻ được khuyến khích nêu bài học rút ra cũng như cách ứng xử phù hợp với bạn bè và mọi người xung quanh.

Điều kiện thực hiện:

Về cơ sở vật chất: Cần chuẩn bị hệ thống đồ chơi phân vai đa dạng, có tính mô phỏng cao như máy tính tiền, điện thoại, dụng cụ xây dựng mini... nhằm tạo môi trường chơi sinh động và gần gũi với thực tế.

Về đội ngũ giáo viên: Giáo viên mầm non cần được bồi dưỡng kỹ năng tổ chức hoạt động nhập vai, xử lý tình huống sư phạm và hướng dẫn trẻ phát triển kỹ năng sống trong quá trình chơi.

Về thời gian: Cần bố trí thời lượng hoạt động vui chơi hợp lý, đủ dài và liên tục để trẻ có thời gian nhập vai sâu, trải nghiệm tình huống và điều chỉnh hành vi của bản thân.

2.2. Biện pháp 2: Ứng dụng Giáo dục Cảm xúc – Xã hội (SEL) trong giáo dục kỹ năng sống cho trẻ mẫu giáo lớn

Mục tiêu của biện pháp:

Biện pháp nhằm phát triển trí tuệ cảm xúc (EQ) cho trẻ mẫu giáo lớn thông qua việc hình thành khả năng nhận biết, biểu đạt và kiểm soát cảm xúc cá nhân. Đồng thời, biện pháp góp phần nâng cao kỹ năng giao tiếp, hợp tác và xây dựng các mối quan hệ tích cực với bạn bè, giáo viên. Trẻ được rèn luyện cách ứng xử phù hợp, biết giải quyết mâu thuẫn bằng lời nói, hạn chế các hành vi nóng giận hoặc bạo lực trong giao tiếp hằng ngày.

Nội dung của biện pháp:

Biện pháp tập trung phát triển các năng lực cốt lõi của giáo dục cảm xúc – xã hội như: tự nhận thức, tự điều chỉnh cảm xúc, nhận thức xã hội, kỹ năng thiết lập quan hệ và ra quyết định có trách nhiệm.

Trước hết, giáo viên giúp trẻ nhận diện các trạng thái cảm xúc cơ bản như vui, buồn, tức giận, sợ hãi và hiểu được mức độ khác nhau của từng cảm xúc. Trẻ được hướng dẫn các cách kiểm soát cảm xúc như hít thở sâu, đếm số hoặc tìm đến “góc bình tĩnh” để thư giãn khi cảm thấy căng thẳng hay tức giận.

Bên cạnh đó, trẻ được rèn luyện kỹ năng diễn đạt cảm xúc bằng lời nói thông qua các mẫu câu như “Con cảm thấy... vì...”, từ đó giúp trẻ biết chia sẻ suy nghĩ và nhu cầu của bản thân một cách phù hợp thay vì trách móc hay phản ứng tiêu cực.

Ngoài ra, biện pháp còn chú trọng phát triển khả năng thấu cảm và kỹ năng quan hệ xã hội. Trẻ học cách lắng nghe người khác, quan sát nét mặt, giọng điệu để nhận biết cảm xúc của bạn bè, từ đó hình thành thái độ quan tâm, chia sẻ và hợp tác trong các hoạt động tập thể.

Cách thức thực hiện:

Giáo viên tổ chức hoạt động “Vòng tròn chia sẻ cảm xúc” vào đầu hoặc cuối ngày học để trẻ có cơ hội bày tỏ cảm xúc của mình. Thông qua bảng cảm xúc, trẻ lựa chọn biểu tượng phù hợp với tâm trạng hiện tại và chia sẻ nguyên nhân dẫn đến cảm xúc đó.

Trong quá trình giáo dục, giáo viên đóng vai trò làm gương bằng việc sử dụng ngôn ngữ tích cực, thể hiện thái độ bình tĩnh, biết lắng nghe và tôn trọng cảm xúc của trẻ. Đây là cơ sở để trẻ học tập và hình thành hành vi giao tiếp phù hợp.

Ngoài ra, giáo viên có thể tổ chức các hoạt động đóng vai, kể chuyện hoặc xử lý tình huống tại góc học tập nhằm giúp trẻ thực hành cách ứng

xử trong những tình huống cảm xúc khác nhau. Sau mỗi hoạt động, giáo viên cùng trẻ trao đổi, nhận xét và tìm ra cách ứng xử thể hiện sự đồng cảm và tôn trọng người khác.

Bên cạnh đó, trẻ được khuyến khích sử dụng lời nói tích cực, biết khen ngợi, động viên bạn bè và thể hiện ý kiến cá nhân một cách lịch sự, phù hợp.

Điều kiện thực hiện:

Về cơ sở vật chất, lớp học cần được trang bị bảng cảm xúc, gương cá nhân và bố trí “góc bình tĩnh” với các đồ dùng hỗ trợ thư giãn như gối ôm, sách tranh hoặc đồ chơi cảm giác để trẻ tự điều chỉnh cảm xúc.

Về đội ngũ, giáo viên mầm non cần có kỹ năng lắng nghe, thấu hiểu tâm lý trẻ và sử dụng ngôn ngữ tích cực trong giao tiếp. Giáo viên cần giữ thái độ kiên nhẫn, tôn trọng và không phán xét khi trẻ bộc lộ cảm xúc tiêu cực.

Ngoài ra, cần tăng cường sự phối hợp giữa nhà trường và gia đình trong việc giáo dục cảm xúc cho trẻ. Phụ huynh cần được hướng dẫn để cùng thực hiện các phương pháp gọi tên cảm xúc, quản lý cảm xúc và giao tiếp tích cực với trẻ tại nhà, tạo sự thống nhất trong quá trình giáo dục.

2.3. Biện pháp 3: Phát triển kỹ năng giao tiếp hiệu quả trong giáo dục kỹ năng sống cho trẻ mẫu giáo lớn

Mục tiêu của biện pháp:

Biện pháp nhằm hình thành và phát triển cho trẻ mẫu giáo lớn các kỹ năng giao tiếp cơ bản và hiệu quả thông qua lời nói và hành vi phi ngôn ngữ. Trẻ được rèn luyện khả năng lắng nghe tích cực, trình bày ý kiến cá nhân rõ ràng, mạch lạc và sử dụng ngôn ngữ giao tiếp phù hợp với từng hoàn cảnh. Đồng thời, biện pháp hướng đến việc giúp trẻ mạnh dạn, tự tin trong các mối quan hệ xã hội, biết giải quyết mâu thuẫn bằng lời nói và xây dựng môi quan hệ thân thiện với mọi người xung quanh.

Nội dung của biện pháp:

Biện pháp tập trung phát triển những kỹ năng giao tiếp thiết yếu cho trẻ, bao gồm:

Kỹ năng sử dụng ngôn ngữ ứng xử: Hướng dẫn trẻ thực hành các mẫu câu giao tiếp thường gặp như chào hỏi, cảm ơn, xin lỗi, xin phép, thưa gửi lễ phép và đề nghị sự giúp đỡ khi cần thiết.

Kỹ năng lắng nghe và diễn đạt: Rèn cho trẻ thói quen chú ý khi người khác nói, không ngắt lời và biết bày tỏ suy nghĩ, nhu cầu hoặc quan điểm cá nhân một cách rõ ràng, phù hợp.

Kỹ năng giao tiếp phi ngôn ngữ: Giúp trẻ nhận

biết và sử dụng ánh mắt, nét mặt, cử chỉ phù hợp trong quá trình giao tiếp nhằm tăng hiệu quả biểu đạt cảm xúc và thái độ.

Kỹ năng giao tiếp trong giải quyết xung đột: Hướng dẫn trẻ sử dụng lời nói để thương lượng, chia sẻ và hòa giải với bạn bè thay vì phản ứng bằng hành động tiêu cực.

Cách thức thực hiện:

Tổ chức hoạt động chia sẻ và thảo luận nhóm: Giáo viên dành thời gian hằng ngày để trẻ trao đổi, chia sẻ cảm xúc hoặc ý kiến trước tập thể. Việc sử dụng các công cụ trực quan như “gậy phát biểu” giúp trẻ biết chờ lượt, tập trung lắng nghe và tôn trọng người đang nói.

Tổ chức trò chơi đóng vai theo tình huống: Xây dựng các tình huống giao tiếp quen thuộc như “đón khách”, “mua bán”, “phỏng vấn”,... để trẻ thực hành kỹ năng giao tiếp, đặt câu hỏi và trả lời phù hợp.

Luyện tập biểu cảm và ngôn ngữ cơ thể: Giáo viên cho trẻ quan sát tranh ảnh, soi gương và thực hành các biểu cảm khuôn mặt, cử chỉ hoặc giọng nói tương ứng với từng tình huống giao tiếp.

Giáo viên làm gương trong giao tiếp: Giáo viên luôn sử dụng ngôn ngữ lịch sự, thái độ thân thiện, biết lắng nghe và tôn trọng trẻ để trẻ quan sát và học tập theo.

Điều kiện thực hiện:

Lớp học cần được bố trí các phương tiện hỗ trợ như gương lớn, tranh ảnh minh họa các tình huống giao tiếp, sách truyện và đồ dùng phục vụ hoạt động đóng vai. Giáo viên mầm non cần có kỹ năng giao tiếp chuẩn mực, biết sử dụng câu hỏi mở nhằm khuyến khích trẻ mạnh dạn bày tỏ ý kiến. Bên cạnh đó, cần xây dựng môi trường lớp học thân thiện, cởi mở và an toàn để trẻ có nhiều cơ hội thực hành giao tiếp với cô giáo và bạn bè trong các hoạt động hằng ngày.

2.4. Biện pháp 4: Phối hợp các lực lượng trong giáo dục kỹ năng sống cho trẻ mẫu giáo lớn

Mục tiêu của biện pháp:

Biện pháp này nhằm xây dựng sự phối hợp chặt chẽ giữa nhà trường, gia đình và cộng đồng trong quá trình giáo dục kỹ năng sống cho trẻ mẫu giáo lớn. Thông qua việc huy động sự tham gia đồng bộ của các lực lượng giáo dục, trẻ sẽ được tiếp cận và rèn luyện kỹ năng sống trong nhiều môi trường khác nhau với nội dung và phương pháp thống nhất. Qua đó, góp phần hình thành cho trẻ những hành vi, thói quen tích cực và khả năng vận dụng kỹ năng sống vào thực tiễn hằng ngày.

Nội dung của biện pháp:

Biện pháp tập trung vào việc tăng cường vai trò và trách nhiệm của các lực lượng tham gia giáo dục trẻ, cụ thể:

Nhà trường (giáo viên) giữ vai trò trung tâm trong việc xây dựng kế hoạch giáo dục kỹ năng sống, hướng dẫn phụ huynh cách phối hợp giáo dục trẻ tại gia đình và tổ chức các hoạt động trải nghiệm phù hợp với đặc điểm của trẻ mẫu giáo lớn. Giáo viên đồng thời cung cấp tài liệu, video hoặc các nội dung hướng dẫn để phụ huynh dễ dàng áp dụng trong quá trình chăm sóc và giáo dục trẻ tại nhà.

Gia đình (phụ huynh) là lực lượng trực tiếp đồng hành cùng trẻ trong quá trình rèn luyện kỹ năng sống hằng ngày. Phụ huynh cần phối hợp với giáo viên để hướng dẫn trẻ thực hành các kỹ năng như tự phục vụ, giao tiếp lễ phép, bảo vệ bản thân và xử lý các tình huống đơn giản trong cuộc sống. Việc sử dụng cách giao tiếp và giáo dục thống nhất giữa gia đình và nhà trường giúp trẻ hình thành hành vi tích cực một cách bền vững.

Cộng đồng xã hội có vai trò hỗ trợ và mở rộng môi trường trải nghiệm cho trẻ thông qua các hoạt động thực tế. Nhà trường có thể phối hợp với các tổ chức, cá nhân tại địa phương như công an, nhân viên y tế, thư viện hoặc trung tâm văn hóa để tổ chức các hoạt động trải nghiệm, giúp trẻ có cơ hội rèn luyện kỹ năng ứng xử, giao tiếp và bảo vệ bản thân trong môi trường xã hội.

Cách thức thực hiện:

Thiết lập hệ thống trao đổi thông tin thường xuyên giữa giáo viên và phụ huynh thông qua các nhóm Zalo, số liên lạc điện tử hoặc các buổi trao đổi trực tiếp nhằm thống nhất nội dung giáo dục kỹ năng sống cho trẻ.

Tổ chức các buổi sinh hoạt chuyên đề, tọa đàm dành cho phụ huynh về phương pháp giáo dục kỹ năng sống cho trẻ tại gia đình.

Tăng cường tổ chức các hoạt động trải nghiệm thực tế cho trẻ như tham quan thư viện, siêu thị, bưu điện hoặc giao lưu với các lực lượng xã hội nhằm giúp trẻ thực hành các kỹ năng trong bối cảnh cụ thể.

Xây dựng “Góc phối hợp giáo dục kỹ năng sống” tại lớp học để chia sẻ hình ảnh, sản phẩm và kết quả rèn luyện của trẻ ở trường cũng như tại gia đình.

Điều kiện thực hiện:

Nhà trường cần xây dựng cơ chế phối hợp rõ ràng giữa giáo viên, phụ huynh và các lực lượng xã hội; đồng thời chuẩn bị đầy đủ tài liệu hướng dẫn và phương tiện hỗ trợ cho hoạt động giáo dục kỹ năng sống. Giáo viên cần có kỹ năng giao tiếp, phối hợp và tổ chức hoạt động hiệu quả để thu hút sự tham gia tích cực của phụ huynh và cộng đồng. Bên cạnh đó, phụ huynh cần có tinh thần hợp tác, chủ động đồng hành cùng nhà trường trong việc giáo dục trẻ. Các tổ chức, cá nhân trong cộng đồng cũng cần tạo điều kiện thuận lợi để trẻ được tham gia các hoạt động trải nghiệm thực tế phù hợp với lứa tuổi.

III. KẾT LUẬN

Tóm lại, bốn biện pháp giáo dục kỹ năng sống cho trẻ mẫu giáo lớn có mối quan hệ chặt chẽ và hỗ trợ lẫn nhau trong quá trình giáo dục trẻ. Việc triển khai đồng bộ các biện pháp sẽ giúp trẻ hình thành và phát triển những kỹ năng cần thiết phù hợp với lứa tuổi như giao tiếp, tự phục vụ, hợp tác và bảo vệ bản thân. Đồng thời, các biện pháp còn góp phần nâng cao vai trò của giáo viên, tăng cường sự phối hợp giữa nhà trường, gia đình và cộng đồng trong công tác chăm sóc, giáo dục trẻ. Đây là cơ sở quan trọng nhằm nâng cao chất lượng giáo dục kỹ năng sống cho trẻ mẫu giáo lớn tại Trường Mầm non Xuân Cao, tỉnh Thanh Hoá trong giai đoạn hiện nay.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

Bộ Giáo dục và Đào tạo. (2024). *Hướng dẫn tổ chức các hoạt động giáo dục kỹ năng sống cho trẻ mẫu giáo*. Hà Nội, Việt Nam: Nhà xuất bản Giáo dục Việt Nam.

Lê Thị Thanh Thúy. (n.d.). *Biện pháp giáo dục kỹ năng sống cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi thông qua hoạt động vui chơi*. Hà Nội, Việt Nam: Trường Đại học Sư phạm Hà Nội.

Nguyễn Danh Khoa. (2025). *Bộ tài liệu giáo dục kỹ năng sống dành cho trẻ mầm non*. Hà Nội, Việt Nam: Nhà xuất bản Thông tin và Truyền thông.

Viện Khoa học Giáo dục Việt Nam. (2024). *Giáo dục kỹ năng sống cho trẻ mầm non nhìn từ thực tiễn*. Tạp chí Khoa học Giáo dục Việt Nam.